

*GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPŁECZYNNYCH DLA GMINY HUSZLEW
2016-2022*

HUSZLEW 30.09.2016r

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE.....	4
II.	METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII	6
III.	KANONY POLITYKI SPOŁECZNEJ.....	8
	1. PIORYTETY POLITYKI SPOŁECZNEJ W UNII EUROPEJSKIEJ.....	8
	2. DOKUMENTY PROGRAMOWE POLITYKI SPOŁECZNEJ NA POZIOMIE KRAJOWYM	9
	3. DOKUMENTY PROGRAMOWE POLITYKI SPOŁECZNEJ NA POZIOMIE REGIONALNYM	13
IV.	DIAGNOZA I ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE HUSZLEW.....	15
	1. CHARAKTERYSTYKA GMINY HUSZLEW.....	15
	2. LUDNOŚĆ	17
	3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	18
	4. GOSPODARKA.....	19
	5. TURYSTYKA	22
	6. MIESZKAŃCY	23
V.	ANALIZA SWOT	33
	1. UWAGI OGÓLNE	33
	2. TABELY ANALIZY SWOT	34
VI.	CELE STRATEGICZNE	38
	1. CEL STRATEGICZNY NR 1.....	38
	2. CEL STRATEGICZNY NR 2.....	39
	3. CEL STRATEGICZNY NR 3.....	39
	4. CEL STRATEGICZNY NR 4.....	40
VII.	PRZEBIEG REALIZACJI KIERUNKÓW DZIAŁAŃ I CECHY PROGRAMÓW	41
VIII.	MONITOROWANIE I OCENA REALIZACJI STRATEGII	42
IX.	PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ STRATEGII.....	43
X.	WDRAŻANIE STRATEGII	43
XI.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	44
XII.	SPIS TABEL.....	45
XIII.	SPIS WYKRESÓW	46

I. WPROWADZENIE

Podstawą prawną opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Huszlew jest art.16b ust.1i art.17 ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 poz. 163 z późniejszymi zmianami), która nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Celem strategii jest przeprowadzenie diagnozy problemów społecznych występujących na terenie gminy oraz określenie działań zmierzających do poprawy sytuacji w tych obszarach. Sytuacja gospodarcza, narastanie problemów społecznych, powiększanie obszarów i problemów wychowawczych wśród dzieci i młodzieży oraz patologii społecznych wywołanych m.in. trudnościami adaptacyjnymi młodego pokolenia sprawiają bowiem, że konieczne jest wypracowanie planów i narzędzi zapobiegania tym niepokojącym zjawiskom. Potrzeba sformułowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych jest odpowiedzią na realną sytuację ekonomiczno - społeczną mieszkańców.

Obowiązujący dotychczas model pomocy społecznej polegający głównie na udzielaniu bezpośredniego wsparcia finansowego potrzebującym, choć doraźnie skuteczny konserwuje zastaną sytuację w sferze pomocy społecznej. Zadaniem pracy socjalnej powinna być również szeroko pojęta profilaktyka mająca na celu zapobieganie niepożądanym zjawiskom społecznym i zmniejszanie kręgu potencjalnych świadczeniobiorców.

Z samej istoty strategii wynika jej długofalowość. W typowaniu obszarów interwencji i przyjmowanych celach i zadaniach koncentrowano się na globalnym ujęciu problemów tak, by oderwać się od doraźnych i efektywnych działań, być może ważnych w danej chwili, jednakże niekoniecznie istotnych z punktu widzenia całościowej wizji rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy.

Dokument niniejszy jest również zapisem dążenia władz gminy do zapewnienia mieszkańcom jak najlepszych warunków życia na jej terenie. Pomyślność wspólnoty samorządowej zależy bowiem od wielu czynników, wśród których komfort życia i ład społeczny grają niebagatelną rolę. Bezrobocie, ubóstwo, zapewnienie możliwości samorealizowania się młodzieży, integracja osób starszych i niepełnosprawnych są ważnymi wyznacznikami w dokonywanej przez mieszkańców ocenie działalności władz samorządowych i własnego poziomu życia. Strategia jest komunikatem skierowanym do lokalnej społeczności, stanowi wyraz troski gminy o pomyślność obywateli, ukazuje zamierzone działania. Strategia ma szansę stać się nową jakością w relacjach pomiędzy uczestnikami życia społecznego na terenie gminy Huszlew oraz w pełni wykorzystać

aktywność społeczną i potencjał drzemiący w jej mieszkańcach. Działania w niej zawarte pozwolą bowiem na zminimalizowanie przyczyn tkwiących w sferze społecznej i psychologicznej, pomogą skuteczniej rozwiązywać problemy poszczególnych grup beneficjentów pomocy społecznej.

II. METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII

Strategią zwykło się określać dokument, który wybranym przemysłanym, założonym do osiągnięcia celom przypisuje cały wachlarz zadań, określa środki i metody ich realizacji, w sposób całościowy i przemyślany wytycza kierunki, typuje priorytety, wskazuje zagrożenia. Zawiera również metody oceny (ewaluacji) i wskazuje podmioty odpowiedzialne za ich realizację. Rozwiązania szczegółowe opracowań bywają wielorakie i operują różnym poziomem uszczegółowienia. Jednak z założenia, biorąc pod uwagę stosunkowo długi horyzont czasowy (7 lat) strategia musi być dokumentem o stosunkowo dużym poziomie ogólności. Dynamika procesów społecznych i warunkujących je procesów ekonomicznych jest tak duża, że dokumenty planistyczne muszą stwarzać możliwości modyfikacji i poprawek.

Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przyjęto następujący tryb postępowania:

1. określenie misji gminy w zakresie polityki społecznej zawierającej cel nadrzędny, do którego władze wspólnoty samorządowej zamierzają dążyć;
2. określenie obszarów interwencji najważniejszych z punktu widzenia prowadzonej polityki społecznej z krótką analizą występujących problemów;
3. wskazanie celu podstawowego, które władze gminy zamierzają osiągnąć w każdym z wytypowanych obszarów;
4. wskazanie celów operacyjnych służących osiągnięciu wytyczonych celów podstawowych;
5. wskazanie oczekiwanych efektów wdrażanego programu, określenie podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań.

W zasadniczej części strategii można wyróżnić trzy części.

Część pierwsza - Raport o stanie gminy zawiera ocenę aktualnej sytuacji społeczno – gospodarczej gminy Huszlew. Z uwagi na tematykę opracowania (strategia dotycząca problemów społecznych) raport dotyczy tych dziedzin, które w największym stopniu wpływają na aktualny poziom życia mieszkańców gminy. Dlatego też znajduje się tutaj opis infrastruktury technicznej, stanu gospodarki, sytuacji demograficznej, problemów społecznych na terenie gminy.

Część druga to właściwa wszystkim strategiom tzw. Analiza SWOT. Obejmuje ona szanse i zagrożenia, wskazuje mocne i słabe strony gminy, analizuje perspektywy, projekcje w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej i tych sfer życia, które bezpośrednio jej dotyczą.

Część trzecia to wytyczenie misji gminy oraz wskazanie wspomnianych wcześniej obszarów, przypisanie im celów szczegółowych, skonkretyzowanych zadań oraz

oczekiwanych efektów. Ich wybór został poprzedzony rzetelną oceną stanu faktycznego, uwarunkowaniami mikro- i makroekonomicznymi, wnioskami wypływającymi z dokonanej analizy SWOT oraz potrzebami lokalnej społeczności. Nie bez znaczenia były również dotychczasowe doświadczenia w rozwiązywaniu problemów społecznych, będące udziałem zwłaszcza pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszlewie.

III. KANONY POLITYKI SPOŁECZNEJ

1. PRIORYTETY POLITYKI SPOŁECZNEJ W UNII EUROPEJSKIEJ

Celem Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym, ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym SRKL wyznacza 5 celów szczegółowych:

- ✓ wzrost zatrudnienia,
- ✓ wydłużenia aktywności zawodowej i zapewnienia lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,
- ✓ poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ✓ poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienia kwalifikacji obywateli,

Realizacja celu głównego oraz celu szczegółowego SRKL odbywać się będzie poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia od wczesnego dzieciństwa poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwo, aż do starości. Źródło: <http://www.mpips.gov.pl/>

Projekt Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczenia Społecznego 2020 określa nowy wymiar aktywności aktywnej integracji. Stanowi, że walka z ubóstwem i wykluczeniem musi opierać się na wzroście gospodarczym i zatrudnieniu oraz na nowoczesnej i skutecznej ochronie socjalnej. Interwencja innowacyjnej ochrony socjalnej musi być połączona z szerokim zestawieniem polityki społecznej łącznie z ukierunkowaną edukacją.

Źródło: <http://www.mpips.gov.pl/>

Nowa strategia UE na lata 2010-2020 - kontekst polityki zatrudnienia: „Europa 2020”

Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020” - Aktualizacja 2012/2013 został przyjęty przez Radę Ministrów 25 kwietnia 2012 r.

„Europa 2020” jest nową strategią gospodarczą Unii Europejskiej zastępującą Strategię Lizbońską. Nowe wyzwania takie, jak światowy kryzys finansowy zmusiły Europę do redefinicji zarówno celów, jak i instrumentów wspierających rozwój gospodarczy.

Strategia „Europa 2020” ogniskuje się wokół trzech powiązanych ze sobą priorytetów:

1. Rozwój inteligentny (rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji).

2. Rozwój zrównoważony (wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej).
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną).

Dla realizacji priorytetów i celów przygotowano siedem inicjatyw flagowych (projektów przewodnich), z czego kluczowymi dla polityki rynku pracy są dwie: „Mobilna Młodzież” i „Program na rzecz nowych umiejętności i miejsc pracy”. Pozostałe, komplementarne inicjatywy to: „Europejski program walki z ubóstwem”, „Unia innowacji”, „Europejska agenda cyfrowa”, „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” oraz „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”. Źródło: <http://www.mpips.gov.pl/>.

CELE STRATEGII EUROPA 2020

- ✓ 75% zatrudnienia 20-64 lat
- ✓ osiągnięcie poziomu inwestycji w działalności badawczo-rozwojowej równego 3% PKB, przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w B+R przez sektor prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji,
- ✓ ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30%,
- ✓ zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%,
- ✓ ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,

2. DOKUMENTY PROGRAMOWE POLITYKI SPOLECZNEJ NA KRAJOWYM

W ramach Narodowej Strategii Spójności realizowane będą następujące cele spójności wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie:

- ✓ 71% zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat
- ✓ 1,7% PKB na inwestycje w BR.
- ✓ Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej do poziomu ok. 96Mtoe zwiększenie wykorzystania OZE, redukcja emisji CO₂
- ✓ Zmniejszenie do 4,5% odsetek osób wcześniej kończących naukę;
- ✓ Zwiększenie do 45% odsetek osób z młodego pokolenia posiadających wykształcenie wyższe

- ✓ Obniżenie o 1,5mln liczby osób zagrożonych ubóstwem i/lub deprawacją materialną i/lub żyjących gospodarstwach domowych bez osób pracujących lubo niskiej intensywności pracy. Źródło: <http://www.mpips.gov.pl/>

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020

Rada Ministrów Uchwałą z dnia 26 marca 2013r przyjęła „Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2020”, zwaną dalej „Strategią”,

Dokument obejmuje zagadnienia partycypacji społecznej i aktywności obywatelskiej. W ramach tego obszaru mają być realizowane działania zmierzające do poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. Przyjmuje się, że proces wdrożenia strategii będzie obejmował takie działania jak:

- projekty realizowane przez organizacje społeczne w zakresie edukacji obywatelskiej;
- upowszechnienie i wdrażanie rozwiązań zwiększających kontrolę społeczną nad działaniami administracji publicznej wszystkich szczebli;
- stałe podnoszenie wiedzy i umiejętności przedstawicieli organizacji pozarządowych (zarządy, pracownicy) w zakresie zarządzania organizacją, a w szczególności zarządzania zasobami ludzkimi i finansami;
- różnorodne formy zachęcania obywateli do zwiększania swojej aktywności na forum publicznym;
- rozwijanie i promocja indywidualnej filantropii, wolontariatu, jak i społecznej odpowiedzialności biznesu;
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy;
- stworzenie rozwiązań zmierzających do wypracowania i wdrożenia systemu wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego;
- ułatwienie działalności organizacji obywatelskich;
- wsparcie dla ruchów społecznych, grup nieformalnych.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii przyczyni się także do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie. Źródło: <http://ks.mkidn.gov.pl/>

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Jak już wcześniej wspomniano, przy opracowywaniu niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Huszlew należy pamiętać o dokumentach programowych w tym przedmiocie, wyznaczających cele i zadania na poziomie kraju, województwa

i powiatu w takim zakresie w jakim te dokumenty odnoszą się i mają znaczenie dla naszej gminy.

Celem prac nad Narodową Strategią Integracji Społecznej jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Konkretnie działania w tym zakresie winny przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy, w szczególności opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszej jakości miejsc pracy,
- modernizacja systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia między innymi w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspieranie integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Kolejnym elementem krajowego planowania strategicznego opartym na priorytetach Narodowej Strategii Integracji Społecznej jest Krajowy Plan Działań na rzecz Integracji Społecznej, który precyzuje i określa instrumenty oraz konkretyzuje odpowiedzialność instytucji za poszczególne działania. Instrumenty te wynikają z analizy sytuacji społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w Narodowej Strategii Integracji Społecznej w zakresie realizacji prawa do edukacji są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nie do zaakceptowania i wymaga podjęcia zdecydowanych działań,
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwiania dochodowego, tak aby różnice te nie

odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji prawa do pracy:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy,

W zakresie realizacji prawa do ochrony zdrowia:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji innych praw społecznych:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych,
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami,
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną,
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne,
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Realizacja zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej postulatów walki z konkretnymi przejawami wykluczenia społecznego wymaga solidarnej współpracy wszystkich instytucji publicznych i partnerów społecznych a aktywności organów terytorialnych i organizacji pozarządowych jest kluczowym warunkiem powodzenia w tworzeniu i wprowadzaniu w życie lokalnych dokumentów strategii integracji.

Źródło: <http://www.mpjps.gov.pl/>

3.DOKUMENTY PROGRAMOWE POLITYKI SPOŁECZNEJ NA POZIOMIE REGIONALNYM

Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014 - 2020

Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014 - 2020 przyjęta uchwałą Nr 218/14 z dnia 3.11.2014 ma na celu łagodzenie skutków trudnej sytuacji klientów pomocy społecznej, eliminowanie przyczyn tkwiących zarówno w jednostce i społeczeństwie. Ważne jest także ukierunkowanie realizowanej pomocy na rozszerzenie i pogłębienie pracy socjalnej oraz współpracę z różnymi instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi wspierającymi pomoc społeczną. W/w strategia przedstawia cele główne i operacyjne w obszarze polityki społecznej, które stanowią ogólne ukierunkowanie dalszych założeń.

Cele główne i operacyjne SPSWL

❖ Bezrobocie walka z ubóstwem

Cele operacyjne

- zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem
- budowa skutecznego systemu wsparcia osób marginalizowanych
- efektywna aktywizacja zawodowa osób niepracujących i poszukujących pracy w szczególności długotrwale wykluczonych z rynku pracy oraz doświadczenia zawodowego
- rozwój oraz upowszechnienie aktywnej integracji i pracy socjalnej wśród osób długotrwale bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym
- wzrost potencjału instytucji publicznych oraz rozwój aktywności i współpracy instytucji

❖ Starzejące się społeczeństwo

Cele operacyjne

- wsparcie osób starszych funkcjonujących w środowisku
- rozwój systemu opieki nad osobami starszymi nie mogącymi samodzielnie funkcjonować w środowisku
- wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym, kulturalnymi i zawodowym
- zapewnienie kompleksowego wysokiego poziomu usług socjalnych skierowanych do osób starszych
- wzmocnienia integracji międzypokoleniowej
- poprawa jakości i dostępności doświadczeń zdrowotnych w aspekcie zdrowia medycyny i profilaktyki
- zmiana negatywnych stereotypów dotyczących osób starszych

❖ **Wsparcie dziecka i rodziny**

Cele operacyjne

- wsparcie rodziny przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych
- tworzenie systemu współpracy między organizacjami
- wzrost kompetencji i podniesienia kwalifikacji kadry pracujących z rodziną
- wsparcie dla organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej w tym procedurze szkolenia i kwalifikacji kandydatów do pełnienia funkcji zastępczej

❖ **Wsparcie osób niepełnosprawnych**

Cele operacyjne

- ograniczenie i łagodzenie skutków niepełnosprawności
- zapewnienie opieki dla osób niepełnosprawnych i rodzin w ramach działań instytucji i organizacji pozarządowej w województwie mazowieckim
- zwiększyć dostęp do edukacji osobom niepełnosprawnych
- podniesienie poziomu aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych

❖ **Zdrowie psychiczne**

Cele operacyjne

- wzrost wiedzy na temat zaburzeń psychicznych
- zwiększenie liczby i zmniejszenie dysproporcji w dostępności do usług placówek opieki zdrowotnej dla osób zaburzeniami psychicznymi w tym osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych
- rozwój wsparcia środowiskowego
- poprawa dostępności i jakości do usług z zaburzeniami psychicznymi

❖ **Rozwój społeczności lokalnej**

Cele operacyjne

- poprawa funkcjonalności organizacji pozarządowej w województwie mazowieckim
- rozwój współpracy instytucji z sektorami pozarządowymi
- wzrost zaangażowania społecznego mieszkańców województwa mazowieckiego

❖ **Ekonomia społeczna**

Cele operacyjne

- wzmocnienie potencjału przedsiębiorstw społecznych
- upowszechnienie i promocja przedsiębiorczości społecznej
- rozwój współpracy i porozumień w zakresie rozwoju ekonomii społecznej
- tworzenie otoczenia dla rozwoju ekonomii społecznej

Powyższe cele są istotne w kreowaniu wojewódzkiej polityki społecznej zmierzające do poprawy warunków życia rodzin i osób.

IV. DIAGNOZA I ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE HUSZLEW

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY HUSZLEW

Gmina Huszlew położona jest we wschodniej części województwa mazowieckiego w powiecie łosickim. Gmina graniczy:

- od północy z gminami: Łosice, Stara Kornica (powiat łosicki),
- od północnego – zachodu z gminą Olszanka (powiat łosicki),
- od wschodu z gminą Biała Podlaska (powiat bialski, województwo lubelskie),
- od północnego – wschodu z gminą Leśna Podlaska (powiat bialski, województwo lubelskie),
- od południa z gminą Międzyrzec Podlaski (powiat bialski, województwo lubelskie).

Huszlew położony jest w odległości 150 km od Warszawy i 13 km od Łosic.

Rysunek 1. Położenie gminy Huszlew

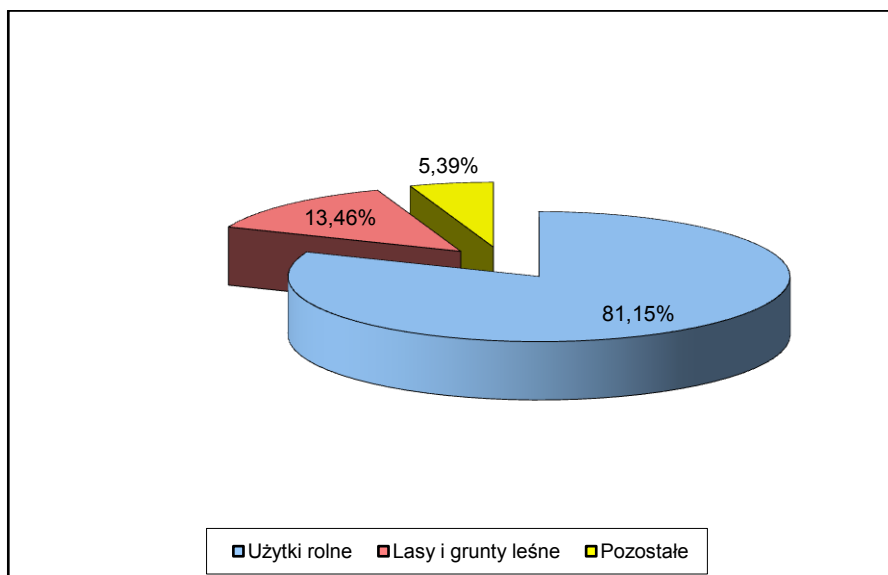

Tabela 1. Podział powierzchni gminy według sposobu zagospodarowania terenów

Wyszczególnienie	Ha	%
Powierzchnia geodezyjna	11 761	100,00
Użytki rolne	9 544	81,15
Lasy i grunty leśne	1 801,01	15,3
Pozostałe	634	5,39

*Podstawa: Dane GUS .

Wykres 1. Zagospodarowanie terenów na obszarze gminy Huszlew

*Podstawa: Dane .GUS

Gmina zajmuje powierzchnię 117,61 km². Użytki rolne zajmują 81,15% powierzchni gminy, lasy – 13,46%.

2. LUDNOŚĆ

Gminę Huszlew na dzień 31.12. 2015 roku zamieszkiwało 2961 osób, z tego 1463 osób stanowiły kobiety (49,41%), a mężczyźni 1498 (50.59%). Pod względem administracyjnym gmina podzielona jest na 25 wsi.

Źródło: Ewidencja ludności –Urząd Gminy 31.12.2015

Tabela nr 2. Liczba ludności w Gminie Huszlew

Lp.	Miejscowości	Ogółem
1	Bachorza	67
2	Dziadkowskie folwark	88
3	Dziadkowskie wieś	176
4	Felin	62
5	Harachwosty	118
6	Huszlew	458
7	Juniewiczze	130
8	Kopce	147
9	Kownaty	155
10	Krasna kolonia	30
11	Krasna wieś	96
12	Krzywośnity	172
13	Liwki włościańskie	74
14	Liwki szlacheckie	95
15	Ławy	85
16	Makarówka	322
17	Mostów	192
18	Nieznanki	33
19	Sewerynów	17
20	Siliwonki	76
21	Waśkowólka	64
22	Władysławów	48
23	Wygoda	38
24	Zienie	88
25	Żurawłówka	130

Źródło: Ewidencja ludności –Urząd Gminy 31.12.2015

3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Na terenie gminy jest dostępna sieć kanalizacji sanitarnej w dwóch miejscowościach Huszlew i Makarówka , łączna długość 16,5 kilometra. Nowoczesna oczyszczalnia ścieków powstała w Huszlewie do której dowożone są ścieki gromadzone są w zbiornikach przydomowych – szambach.

Sieć wodociągowa

Gmina Huszlew jest zwodociągowana jest w 100 %. Długość czynnej sieci wodociągowej wynosi 90 274 km. Zaopatrzenie w wodę realizowane jest z ujęcia w Huszlewie, planowane jest nowe ujęcie wody w miejscowości Kownaty.

Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Huszlew prowadzona jest zorganizowana selektywna zbiórka odpadów komunalnych,

Elektroenergetyka

Sieć energetyczna jest dobrze rozwinięta i stanowi jednolity system krajowy. Obecny system zaopatrywania mieszkańców w energię elektryczną w pełni pokrywa istniejące zapotrzebowanie, jednakże wymaga on stopniowej modernizacji polegającej chociażby na zastępowaniu linii napowietrznych bardziej nowoczesnymi kablami podziemnymi.

Gazownictwo

Mieszkańcy gminy nie korzystają z gazu przewodowego, jednak w razie takiego zapotrzebowania istnieje możliwość zgazyfikowania terenu gminy siecią gazową średniego napięcia.

Infrastruktura komunikacji elektronicznej

Na całym obszarze gminy dostępna jest telefonia przewodowa i bez przewodowa.

Dostęp do Internetu posiada cała gmina. W Gminnej bibliotece jest dostęp do darmowego Internetu dla wszystkich w godzinach otwarcia biblioteki.

4. GOSPODARKA

Rejon Gminy Huszlew ze względu na ukształtowanie terenu, tradycje społeczne oraz głównie brak lokalizacji przemysłu ciężkiego to obszary o charakterze rolniczym. Użytki rolne stanowią łącznie 89,5%. Pomimo tak wysokiego procentu gruntów użytkowanych rolniczo na terenie gminy brak jest dużych zakładów odpowiadających za przetwarzanie produktów rolnych.. Na koniec 2014 roku na terenie gminy było zarejestrowanych 148 podmiotów gospodarczych tego:

- w sektorze rolniczym – 18
- w sektorze przemysłowym – 8
- w sektorze budowlanym – 8

Pozostałe to małe zakłady usługowe i handel.

Z tego względu gmina powinna dążyć do wprowadzenia zmian w strukturze firm prowadzonych przez osoby zamieszkujące na terenie gminy.

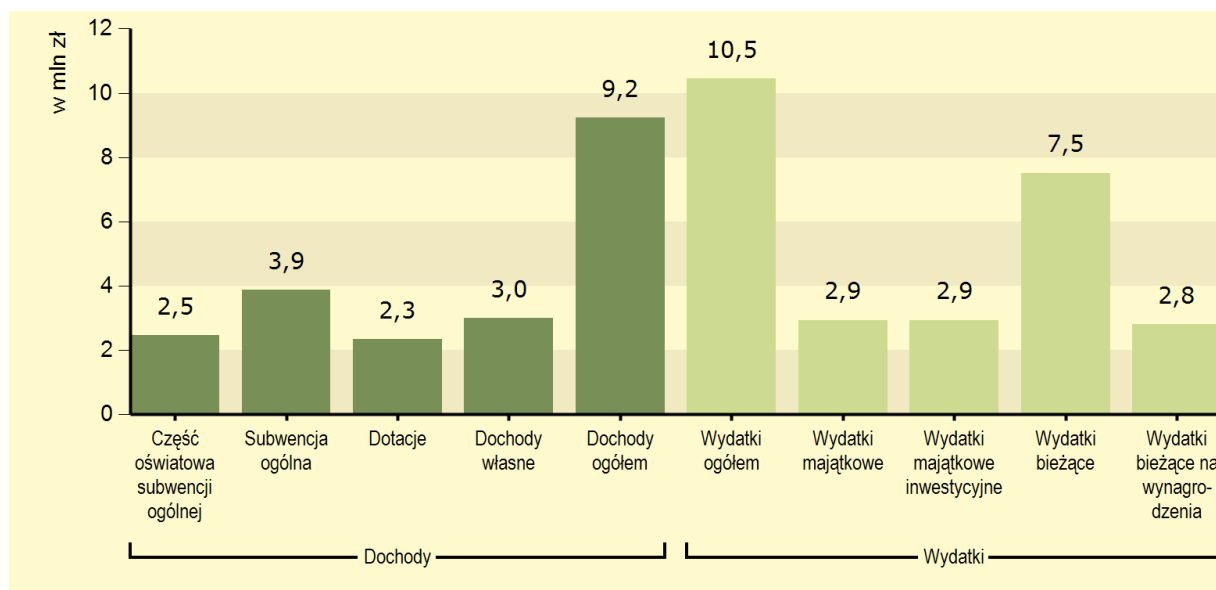
Rolnictwo

W gminie Huszlew działają jedynie gospodarstwa indywidualne. Struktura agrarna gminy nie jest korzystna. Duży odsetek stanowią gospodarstwa do 5 ha, co nie jest zjawiskiem korzystnym, gdyż w warunkach konkurencji większą szansę na rozwój mają gospodarstwa charakteryzujące się większą powierzchnią. Im są one mniejsze, tym wyższe są jednostkowe koszty produkcji, a także większe trudności w finansowaniu inwestycji rolnych. Poza tym małe gospodarstwa rolne trudniej niż duże dostosowują jakość produktów i ich cechy sanitarne do wymogów bezpieczeństwa żywnościowego.

Produkcja rolnicza nie należy do bardzo opłacalnych gałęzi gospodarki i nie przynosi gminie wielkich korzyści. Z tego względu gmina powinna dążyć do wprowadzenia zmian w strukturze firm prowadzonych przez osoby zamieszkujące na terenie gminy oraz podejmować odpowiednie działania, by wspomóc osoby rozpoczynające działalność gospodarczą.

Wzrost podmiotów gospodarczych będzie miało wpływ w przyszłości na wzrost dochodów gminy.

Wykres 2 Dochody i wydatków budżetu gminy według rodzajów w 214 roku

Podstawa: Dane .GUS

Tabela 3 Dochody budżetu gminy według działów w % w latach 2012 – 2014

		2012	2013	2014
	ogółem	100	100	100
1	Rolnictwo i łowiectwo	9,1	27,2	6
2	Transport i łączność	-	1,9	3,8
3	Gospodarka mieszkaniowa	0,9	0,6	3,8
4	Administracja publiczna	0,7	0,7	0,9
5	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,5	0,2	0
6	Różne rozliczenia	46,6	35,2	42,5
7	Oświata i wychowanie	2,2	0,7	1,8
8	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	14,7	10,5	13,9
9	Edukacyjna opieka wychowawcza	0,9	0,8	1,0
10	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,3	0,2	2,6
11	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0	1,0	0
12	Kultura fizyczna	1,1	0	0,3
13	Dochody od osób prywatnych i od osób fizycznych	22,9	21,10	25,6
14	pozostałe	0	0	0,4

Podstawa: Dane .GUS

Tabela 4:Wydatki budżetu gminy według działów w % w latach 2012 – 2014

		2012	2013	2014
	ogółem	100	100	100
1	Rolnictwo i łowiectwo	3,9	3,3	24,2
2	Transport i łączność	7,0	17,1	8,8
3	Gospodarka mieszkaniowa	1,0	1,3	0,7
4	Administracja publiczna	15,5	14,2	13,6
5	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,1	0,9	0,4
6	Różne rozliczenia	0,0	0,3	0,4
7	Oświata i wychowanie	38,6	32,0	28,6
8	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	18,7	15,2	14,0
9	Edukacyjna opieka wychowawcza	2,7	2,2	2,1
10	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2,9	5,3	3,9
11	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1,9	5,3	1,0
12	Kultura fizyczna	1,5	0	0,3
13	Działalność usługowa	0	0	0
14	Ochrona zdrowia	0,2	0,1	0,1
15	pozostałe	4,9	2,8	1,9

Podstawa: Dane .GUS

W 2014 roku dochody gminy na 1 mieszkańca wynosiły 3152 zł natomiast wydatki 3574 zł. Jak wynika z analizy wydatki gminy przewyższają dochody. Niedobory pokrywane są z kredytów.

5. TURYSTYKA

Gmina Huszlew posiada możliwości rozwoju turystyki. O dużym potencjale w tej dziedzinie przesądzają: dość dobre położenie komunikacyjne, niewielki stopień degradacji środowiska naturalnego oraz ciekawe obiekty kultury materialnej.

Na terenie gminy znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków, co zaprezentowano w tabeli 10.

Tabela 5. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

Miejscowość	Obiekt	Numer rejestru
Bachorza	Zespół dworski	A-124
Dziadkowskie	Zespół dworski	A-38
Huszlew	Zespół kościoła parafialnego	A-186
Huszlew	Zespół dworski	A-87/235
Huszlew	Grodzisko	A-95/751
Kownaty	Zespół dworski	A-118/1342
Makarówka	Kościół	A-215
Mostów	Kościół	A-277

*Podstawa: dane Urzędu Gminy Huszlew

Brak atrakcji turystycznych nie przyciąga turystów jak i rozbudowy infrastruktury hotelarskiej czy rozwój agroturystyki.

6. MIESZKAŃCY

Wielkość populacji

Wskaźniki demograficzne mają zasadniczy wpływ na jakość życia, szanse rozwojowe i tempo wzrostu poziomu życia w gminie. Takie parametry jak wykształcenie mieszkańców, gęstość zaludnienia, dodatni poziom przyrostu naturalnego, dodatnie saldo migracji, zachowanie równowagi pomiędzy płciami, właściwe proporcje pomiędzy grupami ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym decydują o przyszłości gminy. W tabeli 2 przedstawiono dane dotyczące populacji gminy na przestrzeni 10 ostatnich lat.

Tabela 6. Wielkość populacji i zmiany w czasie na terenie gminy Huszlew

Rok	Liczba ludności	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji
2004	3017	25	42	-17	-11
2005	2996	35	44	-9	-27
2006	2984	33	45	-12	-13
2007	2934	41	62	-21	-33
2008	2910	38	50	-12	-2
2009	2863	33	52	-19	-21
2010	2859	38	36	-2	-6
2011	2999	29	47	-18	-19
2012	2979	32	49	-17	-20
2013	2939	20	35	-15	-6
2014	2932	33	41	-8	-8

*Podstawa: Dane GUS

Gmina Huszlew ma **ujemny** przyrost naturalny wynoszący **-8**. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu **-2,7** na 1000 mieszkańców gminy Huszlew. W 2014 roku urodziło się **33** dzieci, w tym **42,4%** dziewczynek i **57,6%** chłopców.

Analizując dane zawarte w tabeli 2 można zauważyć, że liczba ludności systematycznie maleje. Ma na to wpływ zarówno ujemny przyrost naturalny, jak i ujemne saldo migracji.

Gmina Huszlew ma **2 913** mieszkańców, z czego **49,0%** stanowią kobiety, a **51,0%** mężczyźni. W latach 2002-2015 liczba mieszkańców **zmałała** o **5,8%**. Średni wiek mieszkańców wynosi **41,6 lat** i jest **porównywalny do** średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz **porównywalny do** średniego wieku mieszkańców całej Polski.

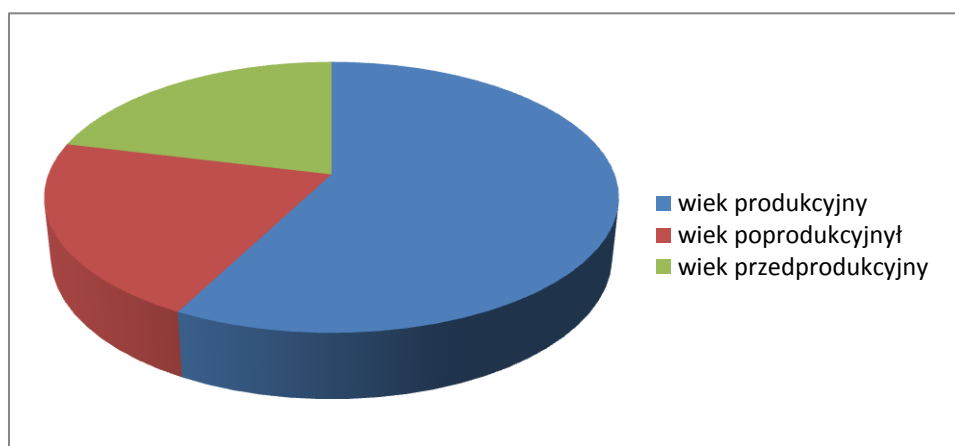
Tabela 7 Struktura mieszkańców według wieku i płci

Lp.	Wiek	Mężczyźni	kobiety	ogółem
1	0 – 2	39	42	81
2	3	21	15	36
3	4 – 5	39	33	72
4	6	20	12	32
5	7	19	15	34
6	8 – 12	85	84	169
7	13 – 15	46	44	90
8	16 – 17	43	43	86
9	18	10	17	27
10	19 – 65	964	0	964
11	19 – 60	0	742	742
12	➤ 65	212	0	212
13	➤ 60	0	416	416
14	Ogółem	1498	1463	2961

Źródło: Ewidencja ludności – Urząd Gminy 31.12.2015

Statystyka wskazuje na fakt, iż Gmina Huszlew jest obszarem zdominowanym przez społeczność młodą w wieku produkcyjnym którzy stanowią 57,62%, osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 21,21% natomiast w wieku przedprodukcyjnym stanowią 21,17 %

Wykres 3 Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym

Obecnie największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Jednakże w przyszłości zwiększać się będzie procentowy udział osób w wieku poprodukcyjnym, co pociąga za sobą wiele konsekwencji. Znaczna część dochodów gminy będzie bowiem musiała być kierowana na zapewnienie odpowiednich warunków życia osobom w starszym wieku (np. opieka społeczna). Starzejące się społeczeństwo to także malejące przyrosty zasobów pracy. Poza tym wzrost liczby osób starszych prowadzi do zmiany struktury popytu – wpływa na mniejszy

popyt na „nowinki” technologiczne, a większy na szeroką gamę usług związanych z opieką społeczną.

Rynek pracy w gminie Huszlew

W gminie Huszlew na 1000 mieszkańców pracuje **92** osób . **47,1%** wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a **52,9%** mężczyźni.

Bezrobocie w gminie Huszlew wynosiło w 2014 roku **9,3%** (**7,5%** wśród kobiet i **10,7%**wśród mężczyzn).

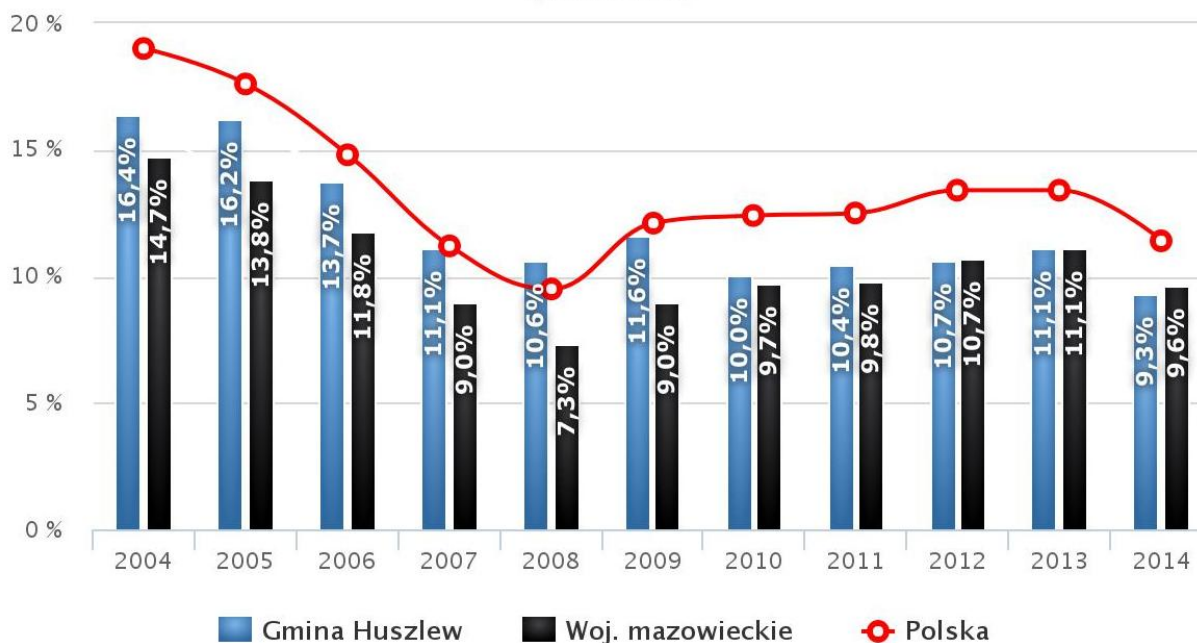
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Huszlew wynosi **3 280,27 PLN**, co odpowiada **81.90%** przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

68,7% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Huszlew pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), **9,2%** w przemyśle i budownictwie, a **8,2%** w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz **1,0%** pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Wykres 4.

Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Huszlew w latach 2004 – 2014

(Źródło: GUS)

Edukacja

760 mieszkańców gminy Huszlew jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 360 kobiet oraz 400 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 11,5% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,1% wykształcenie policealne, 11,2% średnie ogólnokształcące, a 15,1% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 22,2% mieszkańców gminy Huszlew, gimnazjalnym 6,5%, natomiast 29,6% podstawowym ukończonym. 1,9% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

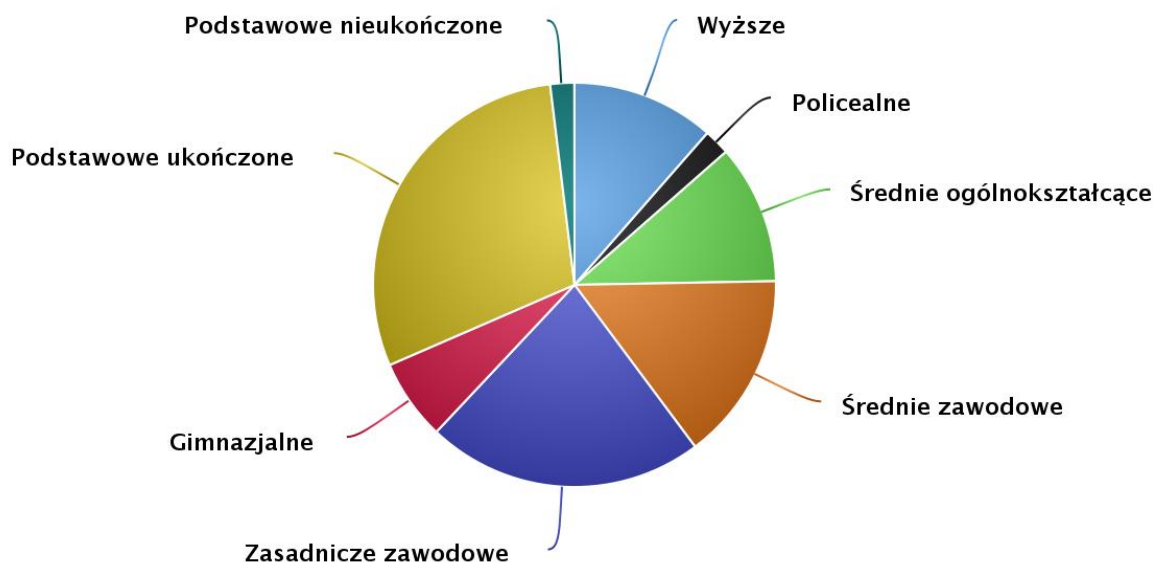
W porównaniu do całego województwa mazowieckiego mieszkańcy gminy Huszlew mają **znacznie niższy** poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Huszlew największy odsetek ma wykształcenie **podstawowe ukończone (30,8%)** oraz **zasadnicze zawodowe (15,8%)**. Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie **zasadnicze zawodowe (28,7%)** oraz **podstawowe ukończone (28,3%)**. 17,2% mieszkańców gminy Huszlew w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) zalicza się do przedziału **3-6 lat** - wychowanie przedszkolne (14,3% wśród dziewczynek i 19,8% wśród chłopców). Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 779 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada **0,86** dzieci w wieku przedszkolnym. W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (**7-12 lat**) kształcą się **24,8%** ludności (**25,1%** wśród dziewczynek i **24,6%** wśród chłopców). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada **14** uczniów. Wśród mieszkańców w wieku potencjalnej nauki **13,0%** zalicza się do przedziału **13-15 lat** - kształcenie na poziomie gimnazjalnym (**12,7%** wśród dziewczyn i **13,3%** wśród chłopaków). Na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych przypada **19** uczniów.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (**16-18 lat**) kształcą się **18,9%** mieszkańców (**21,5%** wśród dziewczyn i **16,5%** wśród chłopaków). W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (**19-24 lat**) znajduje się **26,1%** mieszkańców gminy Huszlew w wieku potencjalnej nauki (26,4 %

Wykres.5

Poziom wykształcenia – Gmina Huszlew

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

- podstawowe nieukończone - 1,9 %
- podstawowe - 29,6 %
- gimnazjalne - 6,5 %
- zawodowe - 2 %
- zawodowe średnie - 15,1 %
- średnie ogólnokształcące - 11,2 %
- policealne - 2,1 %
- wyższe - 11,5 %

Szkolnictwo

Na terenie gminy funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Huszlewie,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Huszlewie,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Mostowie,
- W zakresie wychowania przedszkolnego funkcjonuje 1 placówka,

Kultura

Działalność kulturalną na terenie gminy prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna w Huszlewie.

Bezpieczeństwo publiczne

O bezpieczeństwo mieszkańców gminy dba Komenda Powiatowa Policji w Łosicach wraz z obsługującym teren gminy dzielnicowym.

Pomoc społeczna

Zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej w gminie Huszlew realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Formy pomocy są wielorakie, ale do najczęstszych należą różnego rodzaju zasiłki pieniężne i usługi opiekuńcze. Adresatami pomocy są między innymi rodziny wielodzietne, osoby, które pozostają w trudnej sytuacji życiowej, dotknięte długotrwałym bezrobociem. Beneficjentami pomocy społecznej są również osoby przewlekle chore, niedostosowane społecznie oraz ludzie starzy i samotni. Wsparciem dla działań gminy w zakresie pomocy społecznej jest działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łosicach.

Tabela 8 Rodzaj i skala pomocy społecznej w gminie Huszlew w latach 2013-2015

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w tych rodzinach		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Ubóstwo	95	105	119	360	401	457
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	0	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	30	30	30	111	114	117
Bezrobocie	24	27	31	73	82	103
Niepełnosprawność	10	12	12	15	21	21
Długotrwała choroba	19	27	21	35	35	33
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	10	12	15	43	64	69
w tym: - rodziny niepełne	1	2	1	2	7	3
- rodziny wielodzietne	1	2	3	9	14	18
Alkoholizm	6	6	6	22	22	24
Narkomania	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2	1	0	2	3	0
Przemoc w rodzinie	3	4	2	9	16	7
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	0	1	2	0	1	3
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Dane GOPS w Huszlewie

Tabela 9. Pomoc społeczna – zadania gminy

Formy pomocy	Liczba osób którym przyznano świadczenia		Liczba świadczeń		Kwota świadczeń	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Razem						
Zasiłki stałe	14	10	109	120	50859	50654
zasiłki okresowe ogółem w tym:	28	27	71	75	23178	20815
długotrwałej choroby	3	2	9	11	1477	1498
przyznane z powodu bezrobocia	14	13	27	30	10631	9098
przyznane z powodu niepełnosprawności	2	2	5	9	577	970
Posiłek	186	193	-	-	51407	58560
w tym dla dzieci	186	193	-	-	51407	58560
Usługi opiekuńcze ogółem	5	6	-	-	25400	30958
Sprawienie pogrzebu	1	2	1	2	1500	3500
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	48	22	-	-	22953	6590
Praca socjalna	102	102	376	385	-	-

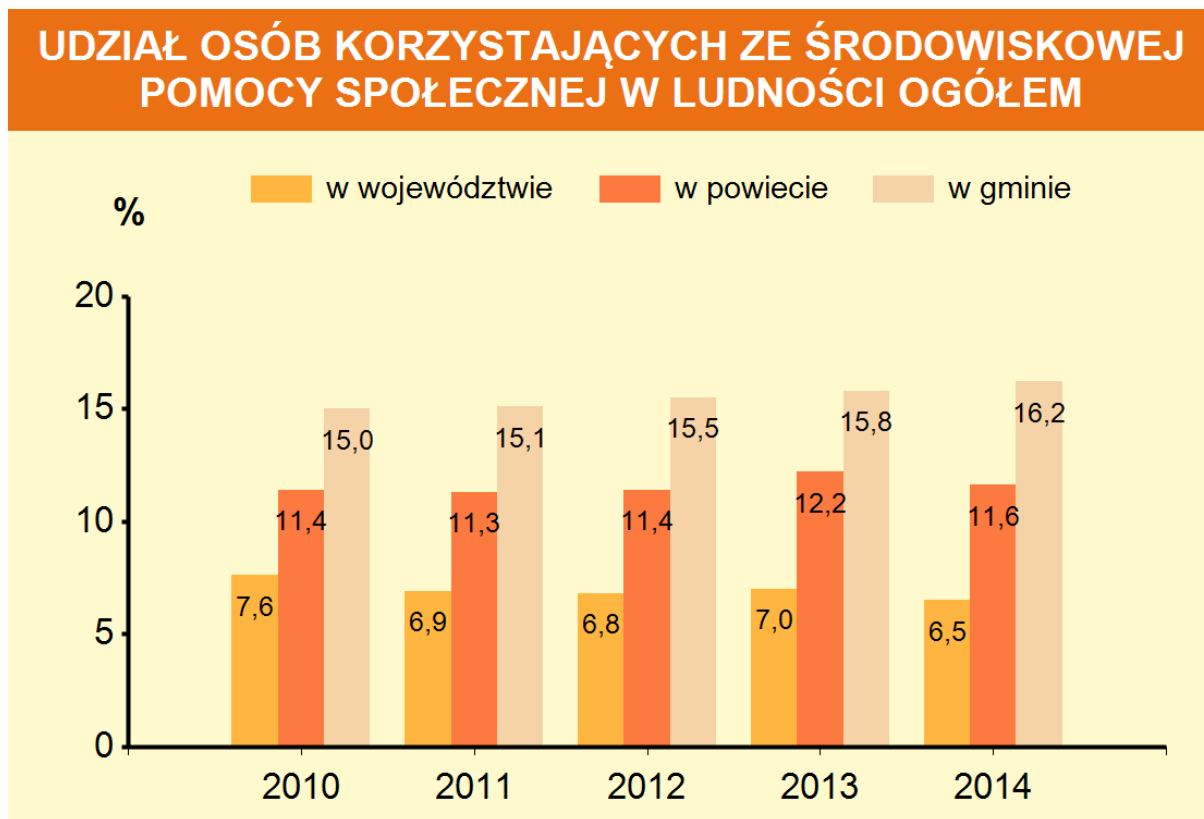
*Dane GOPS w Huszlewie

Tabela 10. Pomoc społeczna – świadczenia rodzinne

Lp.	Rodzaje świadczeń rodzinnych	Liczba świadczeń		Kwota zł	
		2014	2015	2014	2015
1	Zasiłki rodzinne	154	153	539 931	594 354
2	Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia dziecka	23	19	23 000	19 000
3	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	23	28	23 000	28 000
4	Zasiłki pielęgnacyjne	467	441	71 451	67 473
5	Świadczenia pielęgnacyjne	75	89	53 800	105 200
6	Składki na ubezpieczenie społeczne (emerytalne i rentowe)	11	22	15 643	31 722
7	Specjalny zasiłek opiekuńczy	58	101	30 004	51 307
8	Zasiłek dla opiekuna	10	108	30 004	56 160
7	Fundusz alimentacyjny	22	20	86 480	94 480

*Podstawa: GOPS w Huszlewie

Wykres 6. Udział osób korzystających z pomocy społecznej na tle województwa i powiatu w latach 2011 - 2014

Dane GUS

Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Huszlewie

W chwili obecnej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Huszlewie zatrudnia sześciu pracowników:

- kierownika – wykształcenie średnie, pracownik socjalny i ukończony kurs z organizacji pomocy społecznej,
- księgową – wykształcenie wyższe ekonomiczne,
- pracownika socjalnego - wykształcenie wyższe pedagogiczne, kierunek praca socjalna.
- Specjalista pracy socjalnej - wykształcenie wyższe pedagogiczne, kierunek praca socjalna.
- Asystent rodziny - wykształcenie wyższe pedagogiczne
- Inspektor ds. świadczeń rodzinnych wykształcenie wyższe pedagogiczne, kierunek praca socjalna.

Bazę techniczną Ośrodka można określić jako dobrą. Baza lokalowa jest zła, ponieważ GOPS posiada zbyt małą liczbę pomieszczeń przeznaczonych do bieżącej działalności.

V. ANALIZA SWOT

1. UWAGI OGÓLNE

Metoda SWOT jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych, służąca do porządkowania informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- **S** (*Strengths*) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,
- **W** (*Weaknesses*) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu,
- **O** (*Opportunities*) – szanse: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany,
- **T** (*Threats*) – zagrożenia: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej

Wyżej wymienione narzędzie służy do określenia mocnych i słabych stron gminy Huszlew. Analiza SWOT to narzędzie, dzięki któremu ośrodek może zanalizować i rozpoznać własne silne i słabe strony, jak również istniejące potencjalne szanse i zagrożenia płynące z środowiska zewnętrznego. Po zakończeniu, analiza SWOT określa, co może pomóc w realizacji celów ośrodka lub co może być przeszkodą, którą należy przezwyciężyć lub zminimalizować w celu osiągnięcia pożądanego rezultatu (słaba strona lub zagrożenie).

Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Analiza_SWOT

2.TABELE ANALIZY SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działań mających na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia w gminie, przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia, upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy - upowszechnianie informacji o usługach pośrednictwa zawodowego oraz szkoleniach, pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu, - przeciwdziałanie ubóstwu w gminie, - możliwości pogłębiania i podnoszenia kwalifikacji zawodowych poprzez uczestnictwo w różnych pozaszkolnych formach kształcenia, - zapobieganie dysfunkcjom rodzin , - otwartość instytucji na problemy osób niepełnosprawnych, - zapewnienie rodzinom poradnictwa specjalistycznego, - analizowanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży w gminie, - duży odsetek osób w wieku produkcyjnym na terenie gminy, - dostęp do biblioteki , - wykwalifikowana kadra pomocy społecznej, - zapewnienie pomocy rodzinom w formie asystenta rodziny, - dobry przekaz informacji o formach pomocy, - dobra współpraca z instytucjami tj. PCPR Łosice, UG - podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego, - szybkie reagowanie w sytuacji kryzysowej 	<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom wykształcenia mieszkańców - brak aktywności społecznej i chęci do działania na rzecz społeczności lokalnej - ograniczone środki finansowe przeznaczone na działalność terapeutyczną i rehabilitacyjną w obszarze uzależnień, - antagonizm lokalny - niechęć do zmian społeczności lokalnej - niska samoocena oraz brak wiary we własne możliwości rodzin wykluczonych, - bariery utrudniające aktywizację zawodową osób niepełnoprawnych - brak koordynacji działań na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych - brak rozpowszechnienia w środowisku lokalnym postaw charytatywnych - brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, - zachęcanie inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy - ograniczanie zjawiska nielegalnego zatrudnienia w gminie, - brak w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych - niepodejmowane działań w kierunku rozwoju opieki zastępczej - brak infrastruktury skierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych - wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej - mała skuteczność programów aktywizujących ze

<ul style="list-style-type: none"> - sprawny przepływ informacji między instytucjami pomocy społecznej, - zapobieganie dysfunkcjom rodzin poprzez prowadzenie efektywnej pracy socjalnej - zapewnienie rodzinom poradnictwa specjalistycznego - zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień, dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej - kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe - prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych, - prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży, - prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przemocy w rodzinie - funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego d/s przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - zapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, - informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia - występowanie ciekawych obiektów kultury materialnej; - środowisko naturalne w nienaruszonym stanie, wolne od przemysłu i zanieczyszczeń 	<p>względu na ograniczone możliwości znalezienia pracy po zakończeniu projektu</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak specjalistów zajmujących się rodzinami z różnymi problemami, - brak umiejętności w poszukiwaniu pracy - ograniczone działania inicjujące wolontariat w gminie - niski poziom koordynacji działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież w gminie - brak działań inicjujących powstawanie w gminie grup i ośrodków wsparcia dla osób samotnie wychowujących i rodzin - niedostosowywanie do potrzeb dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego , - gmina nie współpracuje z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży - w gminie nie są prowadzone działania profilaktyczne w obszarze zdrowia, które mają na celu zwiększenie dostępności do opieki medycznej dla mieszkańców gminy. - brak zainteresowania ze strony mieszkańców organizacją agroturystyki, - występowanie postaw roszczeniowych i bierności wśród osób korzystających z pomocy społecznej; - ujemny poziom przyrostu naturalnego oraz ujemne saldo migracji;
--	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie gminy - dostęp do wsparcia finansowego inicjatyw na rzecz osób z niepełnosprawnością ze środków zewnętrznych, - doskonalenie kadry pomocy społecznej, - współpraca pomiędzy szkołą a rodziną, - prowadzenie działań na rzecz osób uzależnionych - współpraca GOPS z organizacjami pozarządowymi - uwrażliwienie młodych ludzi na osoby starsze - prowadzenie promocji zdrowia dla osób starszych, - upowszechnienie problematyki niepełnosprawności - wzrost poziomu wykształcenia wśród mieszkańców - dobrze działający Zespół Interdyscyplinarny d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - działanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - działający Punkt Konsultacyjny przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla osób z problemem uzależnień - zewnętrzne źródła finansowania, - pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z Europejskiego Funduszu Społecznego - uświadamianie władzom gminy roli i potrzeb sektora pomocy społecznej - przeciwdziałanie negatywnym stereotypom postrzegania sektora pomocy społecznej - posiadanie przez bezrobotnych wystarczającej wiedzy o dostępnych ofertach pracy, usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach - korzystanie z dostępu do europejskich rynków pracy - możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom z funduszy zewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> - migracje młodych, wykształconych, aktywnych osób (brak perspektyw), - brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci i rodzin , - brak wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży, - starzenie się społeczeństwa - utrzymywanie się spowolnienia gospodarczego - emigracja ludzi wykształconych poza region - wzrost patologii, - zaniki więzi rodzinnych - istniejące bezrobocie - ubożenie społeczeństwa powodujące nierówne szanse rozwoju dzieci i młodzieży oraz pogłębiające się zróżnicowanie socjalne grup społecznych - trudna sytuacja na rynku pracy - narastające zjawisko wyuczonej bezradności - przenoszenie ciężaru finansowania zadań rządowych na poziom gminy i powiatu bez wystarczającego zabezpieczenia finansowego - niski poziom kwalifikacji osób niepełnosprawnych - łatwy dostęp do alkoholu - ukrywanie problemu przemocy - zatracanie rodzinnych wartości - brak miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych - brak stabilność w przepisach dot. pomocy społecznej - występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia - zbyt mała liczba inwestorów w gminie - trudności w znalezieniu zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież

<ul style="list-style-type: none"> - zapobieganie dysfunkcjom rodzin poprzez prowadzenie efektywnej pracy socjalnej - analizowanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży w gminie - zapewnienie rodzinom poradnictwa specjalistycznego - rosnąca liczba osób uzależnionych i współuzależnionych objętych leczeniem oraz wyleczonych z uzależnień - zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożenia uzależnieniami - zmniejszająca się skala zjawiska nielegalności sprzedaży alkoholowych - funkcjonowanie w gminie grup i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych, - rosnąca ilość kadry pracującej z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą domową - rosnąca świadomość dzieci i młodzieży co do zagrożeń uzależnieniami 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększająca się liczba rodzin potrzebujących wsparcia psychospołecznego i prawnego - nieodpowiednio finansowany system pomocy społecznej - brak w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych – - utrzymujący się poziom nielegalnego zatrudnienia - zjawisko ubóstwa w gminie
--	--

VI. CELE STRATEGICZNE

1.CEL STRATEGICZNY 1

Przeciwdziałanie ubóstwa, bezrobocia oraz zapobieganie ich skutkom

Cele szczegółowe

1. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy;
2. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego;
3. Podejmowanie działań na rzecz poprawy sytuacji bytowej osób i rodzin żyjących w ubóstwie;

Kierunki działań:

1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego;
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny;
3. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez GOPS;
4. Promowanie gminy w celu pozyskania inwestorów mogących utworzyć nowe miejsca pracy; przygotowywanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów;
5. Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości w gminie;
6. Wpływanie na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy;
7. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego;
8. Realizacja programów współfinansowanych z EFS w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych.

2.CEL STRATEGICZNY NR 2

Działania mające na celu poprawę funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnych

Cele szczegółowe :

1. Zwiększenie dostępu osób starszych i niepełnosprawnych do opieki medycznej i rehabilitacji;
2. Rozwijanie wsparcia i usług pielęgnacyjnych w środowisku;
3. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie praw i uprawnień osób starszych niepełnosprawnych;

Kierunki działań:

1. Diagnozowanie potrzeb ludzi starszych i niepełnosprawnych;
2. Udzielanie św. w formie pieniężnej i niepieniężnej dla osób starszych i niepełnosprawnych;
3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych oraz z PCPR;
4. Udzielanie informacji o możliwościach dofinansowania uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych oraz możliwości zakupu sprzętu rehabilitacyjnego

3.CEL STRATEGICZNY NR 3

Budowanie systemu wsparcia pomocy rodzinie, jak również zapobieganie patologii

Cele szczegółowe

1. Wzmacnianie rodzin a także podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.;
2. Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju;
3. Pogłębienie współpracy między Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej a szkołami;

Kierunki działań:

1. Organizowanie różnych form wsparcia środowiskowego dla dzieci i młodzieży;
2. Udzielania wsparcia rodzinie zgodnie z ustawą o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych;
3. Promocja działań alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież na terenach wiejskich;
4. Realizacja wieloletniego programu „Pomoc Państw w zakresie dożywiania „
5. Współpraca z wymiarem sprawiedliwości, jak również jednostkami zapewniającymi całodobową opiekę dzieciom i młodzieży;
6. Integracja lokalnej społeczności poprzez organizowanie festynów kulturowych;
7. Utworzenie punktu konsultacyjnego – „Poradnictwo rodzinie dla rodzin dotkniętych

- przemocą i uzależnieniem od alkoholu”;
8. Pozyskiwanie środków na właściwą pomoc osobom i rodzinom;
 9. Prowadzenie wszechstronnej pracy z rodziną w wykorzystanie różnych metod i technik (np. Kontrakt socjalny);
 10. Pobudzanie aktywności własnej rodziny oraz osób korzystających z pomocy przy rozwiązywaniu problemów;

4. CEL STRATEGICZNY NR 4

Budowa systemu mająca na celu pomoc ofiarom przemocy jak również podjęcie działań profilaktycznych i rozwiązywania problemów uzależnień

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie powstaniu nowych problemów uzależnień;
2. Minimalizowanie problemów, które aktualnie występują;
3. Przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

Kierunki działań:

1. Pomoc psychologiczna, pedagogiczna i prawna ofiarom przemocy;
2. Kontynuowanie działalności funkcjonującego w gminie punktu konsultacyjnego-informacyjnego d/s uzależnień;
3. Stworzenie stałej, aktualizowanej bazy informacji o jednostkach oferujących pomoc ofiarom przemocy;
4. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków;
5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie;

VII. PRZEBIEG REALIZACJI KIERUNKÓW DZIAŁAŃ I CECHY PROGRAMÓW

Koordynatorem realizacji działań zawartych w strategii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Huszlewie. Działania będą realizowane przy współpracy podmiotów niżej wymienionych jak również przy współpracy lokalnej społeczności.

- ✓ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łosicach;
- ✓ Powiatowy Urząd Pracy Łosicach;
- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych w Huszlewie;
- ✓ Komisariat Policji w Łosicach;
- ✓ Organizację pozarządowe ;
- ✓ Pedagogzy szkolni
- ✓ Zespół Interdyscyplinarny;

Realizacja zadań odbywać się będzie w ciągu najbliższych siedmiu lat a ich powodzenie należy od ścisłej współpracy wyżej wymienionych podmiotów. Realizacja zadań jest ściśle związana ze środkami finansowymi.

Skuteczność realizacji zadań gwarantują określone warunki a mianowicie:

- ✓ Konsekwentne wdrażanie w życie zaplanowanych działań;
- ✓ Działania na rzecz pozyskania dodatkowych środków z innych źródeł niż budżet samorządów;
- ✓ uświadomienie społeczności lokalnej znacznie realizacji zaplanowanych przedsięwzięć;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Huszlew będzie skuteczna o ile realizacja programów celowych będzie zgodna przyjętymi kierunkami działań.

Programy będą realizowane w różnych okresach w zależności od charakteru projektu oraz powinna je cechować:

Efektywność – jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Efektywne programy realizowane w ramach strategii rozwiązują jedną kwestię społeczną nie przyczyniając się do powstania nowych

Skuteczność – jest to zgodność stanu rzeczy określonym jako skutek danego działania a zakładanym celem. Za skuteczne uznaje się nie tylko działania których skutki są tożsame z celem a także zbliżające do jego osiągnięcia.

Celowość – cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących

VIII. MONITOROWANIE I OCENA REALIZACJI STRATEGII

Monitoring i ewaluacja są nierozdzielnie związane z procesem planowania strategicznego. Polega na systematycznym gromadzeniu danych informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań. Systematyczne zbieranie danych pozwoli na modyfikację kierunków działań w przypadku zmiany regulacji prawnych czy też narastania poszczególnych dolegliwości społecznych. Natomiast celem ewaluacji będzie badanie i ocena procesu wdrażania Strategii z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia.

Wskaźnikami oceny monitorowania strategii będą:

- wymierne ilości zmodernizowanych obiektów i infrastruktury komunalnej dla funkcjonowania instytucji i organizacji ze sfery rozwiązywania problemów społecznych;
- ilość zlikwidowanych barier architektonicznych i zagospodarowanych terenów na potrzeby osób niepełnosprawnych;
- ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych;
- ilość zrealizowanych inwestycji w ramach rozwoju społeczno-gospodarczego gminy w tym ze środków unijnych;
- wskaźniki tempa zagospodarowania terenu objętego realizacją strategii;
- ilość osób skierowanych do pracy w ramach zatrudnienia socjalnego;
- ilość dzieci i młodzieży objętych programem dożywiania
- liczba osób mających problemy opiekuńczo-wychowawcze, którym skutecznie udzielono pomocy;
- liczba osób uchronionych przed przemocą w rodzinie;
- liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe;
- ilość zorganizowanych kampanii na rzecz profilaktyk i antynarkotykowej oraz liczba osób, do których dotarły materiały i ulotki informujące o zagrożeniu związanym z tą patologią w ramach systemu sieciowej pomocy;
- liczba atrakcji (zajęć, imprez, itp.) organizowanych, głównie dla dzieci i młodzieży, mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocję zdrowego stylu życia.

IX. PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Huszlew na lata 2016 – 2022 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące podmioty

- Wójt Gminy;
- Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Powiatowy Urząd Pracy;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Szkoły Podstawowe i Gimnazjum;
- stowarzyszenia;
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny.
- kościoły parafialne.

X. WDRAŻANIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Z uwagi na wagę zagadnień oraz długoletni okres realizacji strategii musi być ona na bieżąco monitorowana. Monitorowanie nie tylko zapewni sprawny i zgodny z harmonogramem postęp realizacji programu, ale również umożliwi ocenę zasadności przyjętych celów podstawowych oraz służących jej realizacji działań. Rzeczywistość społeczna jest obszarem, gdzie procesy zachodzą w sposób niezwykle dynamiczny i dlatego strategia musi mieć wbudowane mechanizmy pozwalające na ewaluację osiągniętych wyników i korektę wyznaczonych zamierzeń.

Monitorowanie umożliwi zatem:

- bieżącą ocenę realizacji programów i zadań oraz osiągnięcia celów;
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji;
- dokonanie bieżących korekt i poprawek;
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych;

XI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Przewidziane źródła finansowania strategii to:

- środki strukturalne Unii Europejskiej
- środki z funduszy krajowych
- środki z budżetu państwa
- środki własne samorządu

Możliwości zewnętrznego wsparcia finansowego rozwoju gminy zależą od następujących czynników:

- wielkości środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce, zwłaszcza w nowej perspektywie programowania,
- zdolności przygotowania i realizacji konkretnych projektów w sferze społecznej przez gminę Huszlew
- budowania partnerstwa podmiotów uczestniczących w unijnych programach i procesie wdrażania strategii,
- wielkości środków finansowych zarezerwowanych w budżecie gminy środków na promocję i przygotowanie projektów rozwojowych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych realizowana będzie w latach 2016-2022

XII. SPIS TABEL

1. Tabela 2. Podział powierzchni gminy według sposobu zagospodarowania terenów ...	str.16
2. Tabela 2. Liczba ludności w Gminie Huszlew.....	str.17
3. Tabela 3 Dochody budżetu gminy według działów w % w latach 2012 – 2014	str.20
4. Tabela 4:Wydatki budżetu gminy według działów w % w latach 2012 – 2014.....	str.21
5. Tabela 5. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków.....	str.22
6. Tabela 6. Wielkość populacji i zmiany w czasie na terenie gminy Huszlew.....	str.23
7. Tabela 7 Struktura mieszkańców według wieku i płci.....	str.24
8. Tabela 8 Rodzaj i skala pomocy społecznej w gminie Huszlew w latach 2013-2015....	str.25
9. Tabela 9. Pomoc społeczna – zadania gminy.....	str.30
10. Tabela 10. Pomoc społeczna – świadczenia rodzinne.....	str.31

XIII. SPIS WYKRESÓW

1. Wykres 2. Zagospodarowanie terenów na obszarze gminy Huszlew.....	str.16
2. Wykres 2 Dochody i wydatków budżetu gminy według rodzajów w 214 roku	str.20
3. Wykres 3 .Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.....	str.24
4.Wykres 4. Szacunkowa Stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Huszlew w latach 2004 - 2014.....	str.25
5. Wykres 5. Poziom wykształcenia – gmina Huszlew	str.27
6. Wykres 6. Udział osób korzystających z pomocy społecznej na tle województwa i powiatu w latach 2011 – 2014.....	str.32